

Erfgoed in de verkiezingen | Dit schrijven de partijen in de programma's

Door Christian Pfeiffer | Erfgoedvereniging Heemschut

Nog even... en Nederland mag naar de stembus om een nieuwe Tweede Kamer te kiezen. Tijd voor Heemschut om alle verkiezingsprogramma's door te nemen en uit te zoeken wat de partijen daarin over erfgoed schrijven.

Het ene verkiezingsprogramma is het andere niet. Een programma kan uiteenlopen van één A4 (PVV) tot meer dan honderd pagina's (PvdA). Wie de documenten met elkaar wil vergelijken ontkomt er dus niet aan om sommige dingen tegen elkaar af te wegen en in perspectief te plaatsen. Enkele partijen behandelen heel specifiek onderdelen van de monumentensector, terwijl andere partijen erfgoed onder de cultuursector scharen en in het algemeen verwijzen naar toekomstplannen voor die sector.

Christelijk

Beschouwend kan worden gezegd dat de christelijke partijen in hun verkiezingsprogramma's de meeste ruimte opnemen voor erfgoed. Te beginnen met het CDA. Die pleit voor meer capaciteit voor de controlerende taak van de erfgoedinspectie in het erfgoedstelsel. Zij stelt concreet voor om het bestaande budget voor cultureel erfgoed op het huidige peil te houden en wil ook actieve bescherming voor immaterieel erfgoed zoals volksfeesten. Ook de SGP is vrij uitgebreid. Die partij stelt in het programma dat monumenten bij de Nederlandse samenleving horen, maar dat eigenaren van die monumenten toch vooral eerst zelf inkomsten voor het onderhoud van het monument moeten genereren. Subsidie is daarbij soms noodzakelijk. Specifiek pleit de SGP voor een waarborging door de nationale overheid van rijksmonumenten met een nationale uitstraling voor de openbaarheid en het karakter. Daarbij wordt de Oude Kerk in Amsterdam genoemd en het feit dat een monument niet mag worden aangetast door exposities en moderniseringsplannen. De SGP pleit verder voor een terugkeer van de fiscale aftrek voor monumenteneigenaren en het bevorderen van duurzaamheid van mobiel erfgoed. De ChristenUnie ziet voor de overheid vooral een rol als hoeder van ons erfgoed. Erfgoed vertelt volgens de partij het verhaal van de nationale, regionale en lokale geschiedenis. De ChristenUnie pleit voor extra geld - 100 miljoen euro - voor herbesteding en onderhoud, met name voor kerken. Bijzonder is het pleidooi voor aandacht en behoud van modern, naorlogs erfgoed.

Geen erfgoed

Waar de christelijke partijen dus vrij specifiek zijn over de toekomst van het erfgoed, zijn andere partijen opvallend vaag of zelfs geheel stil over dit onderwerp. De PVV noemt het woord erfgoed niet. Het woord kunst valt wel. De PVV pleit voor afschaffing van alle subsidies hiervoor. Kunst en cultuur krijgen in het programma van BIJ1 wel veel ruimte, maar de partij noemt daarbij erfgoed niet. In de genoemde cultuursector pleit BIJ1 vooral voor vernieuwing, diversiteit en inclusiviteit. Daarvoor moet echter wel structureel meer geld naar de sector.

Ook bij de SP is het zoeken met een vergrootglas naar erfgoedsporen. Het dichtste bij komt het plan voor een nationaal historisch museum. Een idee dat overigens in andere verkiezingsprogramma's ook opduikt. Ook de VVD is stil over erfgoed. Het woord valt in het programma van Nederlands' grootste partij geen enkele keer! De partij is dan wel weer trots dat een van de belangrijkste documenten van het land, het Plakkaat van Verlatinghe uit 1581, sinds kort permanent wordt tentoongesteld voor publiek. GroenLinks weet eveneens het woord erfgoed in het verkiezingsprogramma te vermijden en komt uit in een apart hoofdstuk over de waarde van kunst en cultuur. Daarbij moet vooral het budget voor de hele sector worden verhoogd, waarbij extra aandacht komt voor cultuurmakers.

De PvdA kent een traditie van het pleiten voor meer en betere volkshuisvesting. Daar is in het verkiezingsprogramma ook weer uitgebreid aandacht voor. De PvdA pleit daarbij ook voor erfgoed op lokaal niveau. De partij wil dat beeldbepalende kerken, boerderijen en landschappen meegenomen worden bij de bouw van nieuwe woningen om de lokale identiteit te beschermen.

Strafexpedities

Opmerkelijk is de rol die erfgoed speelt in het programma van 50PLUS. De partij spreekt zich uit tegen 'strafexpedities' tegen historische standbeelden. De rol van de afgebeelde personen moet bij die beelden uitgebreider dan nu worden verteld, zodat ook de zwarte bladzijden uit de vaderlandse geschiedenis verteld worden. In het programma is verder geen aandacht voor erfgoed.

De Partij voor de Dieren pleit voor een verhoging van het erfgoedbudget en spreekt zich specifiek uit over het herstel van cultuurlandschappen. Daarbij moet gedacht worden aan een steunprogramma voor het herstel van akkerranden en houtwallen. De partij pleit voorts voor het opstellen van gemeentelijke cultuurhistorische waardekaarten en een stop van sloop van waardevolle panden om die vervolgens natuurinclusief te renoveren.

D66 werpt vooral een blik op de toekomst door een pleidooi te houden voor het beschermen van digitaal erfgoed. Ook pleit de partij voor een vereenvoudiging van het versnipperde subsidiestelsel over verschillende bestuurslagen en moet er één *online* platform komen waar alle Nederlandse erfgoedlocaties op te vinden zijn. De partij noemt dat een 'Openbare Schatkamer'.

Verantwoording

Dit artikel is geschreven in december 2020. Daarbij waren de (concept)verkiezingsprogramma's beschikbaar van: VVD, D66, SP, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, SGP, BIJ1, PVV GroenLinks en 50PLUS. Die zijn allemaal doorgenomen. Daarbij is vooral gelet op specifieke signaalwoorden, zoals erfgoed, cultuur, monumenten en landschap. Uitspraken van politici of andere uitlatingen van partijen buiten het verkiezingsprogramma zijn buiten beschouwing gelaten.